

Innhold

Forord	11	Maria Montessoris pedagogiske leke- og læringsmateriell	40
Innledning	13	Steinerpedagogikkens vekt på kunsthag i barnehagen.....	42
Bruk av boka	17	Inspirasjon fra de kommunale barnehagene i den italienske byen Reggio Emilia	43
Takk.....	17	Atelierismen	45
		Pedagogisk dokumentasjon	47
<i>Hoveddel I Fortid og nåtid</i>	<i>18</i>	Rommet som den tredje pedagogen.....	49
		De minste barna.....	49
Kapittel 1 Barnehagens historie i et kunst- og håndverksfaglig lys	21	Om barns hundrespråklighet.....	49
NINA SCOTT FRISCH		Trageton og verkstedpedagogikken	50
Ideer til inspirasjon i norske barnehager: håndverk, kunstuttrykk og lek.....	23	Kapittel 2 Rammeplanene fortid – nåtid – fremtid.....	53
Kunst og håndverk som del av danningsprosessen	23	MARI-ANN LETNES	
Tre danningsteoretiske forhold	23	Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver vokser fram.....	55
Impulser fra utlandet: Nødvendigheten skaper praksiser som blir til ideer	25	Profesjonalisering – Den første rammeplan for barnehagen 1995	57
Arven etter Friedrich Fröbel	27	Kreativitet i rammeplanen	58
Frøbels 20 gaver og kunst og håndverk – formingsfaget	28	Det tverrfaglige perspektivet – Rammeplanen for barnehagen av 2006/2011.....	59
Gjenklang av Frøbels gaver i moderne arkitek- tur og kunst	35	Progresjon, bærekraft og digital praksis – Rammeplan for barnehagen 2017	61
Helga Engs forskning og barnetegningens betydning for barnehagen .	37	Bærekraft en del av kapittel 1 og barnehagens verdigrunnlag.....	62
Victor Lowenfeld.....	38	Kapittel 8: progresjon og barnehagens digitale praksis	62
Kunstpedagogikken som historisk bevegelse og dens betydning for barnehagen.....	39		

Rammeplanens kapittel 9 – fagområdene	64	Impresjonisme.....	90
Oppsummering.....	64	Pointillisme	91
Kapittel 3 Barns estetiske erfaring, lek og læring.....	65	Postimpresjonisme	91
MARI-ANN LETNES		Ekspresjonisme.....	92
Lek.....	67	Symbolisme.....	94
Læring.....	67	Fauvisme	95
Estetikk	68	Kubisme.....	96
En pedagog forteller:	68	Futurisme.....	96
Barns estetiske erfaring	70	Dadaisme.....	96
Eira lager tryllestav	70	Abstrakt kunst.....	98
Barns lek med materialer	72	Surrealisme.....	99
Innganger til barns læring i kunst		Abstrakt ekspresjonisme	99
og håndverk	73	Minimalisme.....	100
Imitasjon og modellering	73	Pop-art.....	100
Kunnskap i handling.....	74	Konseptkunst	102
Tilstedeværende og aktiv pedagog		Å forstå kunsten	102
– det å skape sammen	74	Kunst som noe relasjonelt.....	106
Dialogiske læringsprosesser.....	75	Voksenkunst og barnekunst.....	106
Dialogen	76	Barns kunstmøte	110
Kapittel 4 Barns møte med kunst og kultur.....	77	Hvilken kunst skal barnehagebarn møte?.....	111
JØRGEN MOE		En inngang til barns kunstmøter	113
Kultur	80	Kunstmøter som igangsetter av	
Barnekultur	80	skapende prosesser hos barn	116
Kulturpolitikken	82	Vi snakker om barns rettigheter.....	116
UNESCOs konvensjon	82	Danningsperspektivet.....	117
Norsk kulturråd	83	Det kunstneriske og det pedagogiske	
Nasjonalt senter for kunst og kultur		(målgruppekunst).....	117
i opplæringen	83	Kunstnerens kunnskap om barn	118
Hva er kunst?	84	En utfordring	119
Kunstbegrepet i en historisk kontekst	85	Kunsten lever sitt eget liv.....	120
Kunsten i antikken og renessansen	86	Trygge rammer for barns kunstmøter	121
Klassisismen	88	Kunstdidaktikk – et godt eksempel.....	122
Modernismen.....	89	Samtidskunstens potensial.....	123
		Hvorfor skal barn møte kunst?	126
		Kapittel 5 Kreativitet.....	127
		JØRGEN MOE	
		Kreativitet i et historisk perspektiv.....	129

Kreativitet	131
Fantasi og virkelighet.....	133
Barns skapende prosess.....	136
Den kreative person.....	138
Noen kjennetegn på en kreativ person:.....	140
Den kreative prosess.....	141
Det kreative produkt.....	144
Det kreative miljø – påvirkning.....	146
Kreativiteten og livslang læring.....	146
Om å se kreativitet som barnehagelærer.....	147
Store-C-kreativitet.....	148
Lille-c-kreativitet.....	148
Pro-c-kreativitet	148
Mini-c-kreativitet.....	149

Hoveddel II Barns møter med materialer, redskaper og teknikker | 52

Kapittel 6 Materialer, form og rom – inne og ute..... 155

JØRGEN MOE

Det tredimensjonale og materialer.....	157
Forskning på barns arbeid med tredimensjonale materialer – betydningen av materialer og tredimensjonal form	157
Materialer.....	160
Men hva er egentlig et materiale?.....	161
Barn sanser og setter spor etter seg i materialene	161
Å skape med ulike materialer.....	163
Leire – plastisk materiale	163
Tre – hardt, konstruktivistisk materiale	164
Tekstil – mykt, fleksibelt materiale	166
Toving.....	166
Papir	169
Klosser	169

Gjenbruksmaterialer – gratis materialer.....	171
Barns estetiske læreprosesser med materialer ...	173
Estetisk erkjennelse	176
Arkitekturen og rommet.....	178
Rommet som den tredje pedagog	180
Atelieret – et rom for arbeid med materialer.....	182
Å lede estetiske prosesser	183
Kunst- og håndverksfaget i et uteperspektiv....	183
Land Art som inngang til skapende prosesser ute.....	185
Kunstneriske virkemidler i arbeid med naturmaterialer	188
Snøforming – en fin vinteraktivitet.....	189
Ute på tur – aldri sur	190
Det urbane rom.....	193

Kapittel 7 Tegning og visuell barnekultur..... 197

NINA SCOTT FRISCH

Barnetegning ut ifra en utviklingsteoretisk forståelsesmodell	199
Rablestadiet.....	199
Implikasjoner for tegnepraksis, rablestadiet	201
Førskjemastadiet.....	201
Skjemastadiet	202
Implikasjoner for tegnepraksis, førskjema- og skjemastadiet	206
Begynnende realisme (9–12 år)	206
Tegnekrise.....	207
Bruk av alderskategorier i dag.....	207
Rhoda Kelloggs grunnleggende rableformer	207
Barnetegning ut ifra et sosiokulturelt perspektiv.....	210
Det intermentale og intramentale planet ...	210
Brent Wilson og Marjorie Wilson	211
Rolf Köhler og Kristian Pedersen.....	213

Jacqueline Goodnow	213
Tegneprosesser som kroppslig opplevelse ...	213
Å kommunisere ute i samfunnet	
med tegning.....	215
Visuelt kontrollert tegning	218
Løpeildeffekt	218
Pedagogisk stillas.....	220
Den nærmeste utviklingssonen.....	220
Implikasjoner for tegnepraksis ut ifra	
en sosiokulturell forståelse	223
Nye poststrukturalistiske forståelser	
– rhizomatisk visuell barnekultur	224
Implikasjoner for tegnepraksis,	
poststrukturalistiske forståelser	225
Avslutning.....	227

Kapittel 8 Barns bruk av multimodale medieprodukter og digital teknologi.. 229

MARI-ANN LETNES

Digitale møter i barnehagen	231
Medielek	232
Barns multimodale fortellinger	233
Forberedelse – barns møte med multimedia	237
Kunstmøte – barns poetiske møte	
med verden	238
Dreibok – barns møte med struktur	239
Redigering – barns møte med teknologi	239
Representasjon – barns møte med	
seg selv	240
Den tilstedeværende pedagog	241
Digital teknologi – en utfordring.....	242

Hoveddel III Tegning, form, farge i egne skapende prosesser..... 244

REDAKTØR JØRGEN MOE

Kapittel 9 Tegning 247

NINA SCOTT FRISCH

Innledning	249
Tegning ut av rammeplanen 2017	
i kunst, kultur og kreativitet.....	250
Hvorfor tegne?	250
Å utvikle tegneglede	250
Å tegne linjer – øvelse 1.....	251
Konturtegning, opp–nedtegning og	
blindtegning – øvelse 2	252
Bevegelsestegning – øvelse 3	254
Kroki – øvelse 4	256
Valører – øvelse 5	257
Å se lys og skygge som form	
– egenskygge og slagskygge – øvelse 6 ..	257
Visuelt kontrollert tegning eller	
observasjonstegning – øvelse 7	258
Fra volum til rom i landskapet – øvelse 8 ..	259
Å tegne rom etter målestokk – øvelse 9.....	261
Å tegne ansikt – portrettet – øvelse 10.....	261
Tegn mange ganger: Å tegne er øvelse.....	262
Å tegne en kropp.....	263
Bokstaver	263
Innramming av bilder	264
Tegning i barnehagen	265
Avslutning.....	272

Kapittel 10 Form, innhold og komposisjon 273

MARI-ANN LETNES

Form og innhold	275
Egenskaper ved form	275
Formelementer	276
Komposisjon	277
Ordning av form og formelementer.....	277
Komposisjonsprinsipper	277
Formkontraster	282
Gylne snitt	283
Persepsjon	285
To- og tredimensjonal fremstilling.....	286
Forenkling, stilisering og abstrahering	287
En serie med stilisering.....	289
Mønsterdannelse/ornament	289
Avslutning	291

Kapittel 11 Farge..... 293

VIGDIS DAGSDATTER ØIEN

Hva er farge?	296
Fargesymbolikk	299
Er blå guttefarge og rosa jentefarge?.....	301
Barn og fargesyn.....	303
Fargepreferanser hos barn	304

Hva sier fargene?	305
Fargesymbolikk og følelser.....	310
Farge og rom	311
Fargehørsel	312
Se! Kjenn! – et maleprosjekt i Kirkebakken kulturbarnehage	314
Lek, erfaring og læring knyttet til farge.....	315
Farger og tverrfaglighet.....	317
Farge – det visuelle og verbale språket	318
Fargelære	319
Fargeblanding med barn.....	319
Ittens fargelære og en videreutvikling av hans fargelære ut ifra NCS og Goethes fargelære	320
Ittens og FORMs fargesirkel.....	321
Fargenes muligheter i barns samspill og lek.....	324
Prosjektarbeid med farge utendørs.....	326
Plantefarging.....	326
Å skape rom og opplevelser med farget tråd i uterommet	329
Barn og rom – et tverrfaglig prosjekt	330
Oppgaver	334

Litteratur 335

Stikkord 345